

DOI: 10.31866/2410-1311.37.2021.235993
УДК 316.723-053.5/.6:004.735YouTube

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМПОНЕНТІВ ДИТЯЧОЇ СУБКУЛЬТУРИ НА YOUTUBE-КАНАЛАХ

Бедріна Надія Сергіївна

Кандидат культурології,
ORCID: 0000-0002-8236-9463, e-mail: nadiia.bedrina@gmail.com,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв,
вул. Мистецтв, 8, Харків, Україна, 61002

Для цитування:

Бедріна, Н.С. (2021). Трансформація компонентів дитячої субкультури на YouTube-каналах. *Питання культурології*, (37), 12-20. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.37.2021.235993>.

Анотація

Мета статті — проаналізувати трансформацію компонентів дитячої субкультури на YouTube-каналах для дітей. Методологія дослідження ґрунтується на застосуванні наступного комплексу інструментів: феноменологічний підхід застосовано з метою розгляду субкультури дитинства як феномена культури та дитячих каналів YouTube як феномена сучасної аудіовізуальної культури; аксіологічний підхід використано для з'ясування змістового і ціннісного статусу дитячих каналів YouTube у сучасному аудіовізуальному мистецтві; ігрова теорія культури уможливила виявлення взаємозв'язків між грою та ігровими відео на YouTube; системний підхід допоміг вивчити дитячу субкультуру та канали YouTube як цілісні системи. Наукова новизна. Виділено найпопулярніші жанри дитячих каналів: розпакування (unpacking), «зроби сам» (DIY, або Do It Yourself) і музичні канали. Проаналізовано трансформацію таких компонентів дитячої субкультури як фольклор (словесна творчість), ігри (предметні, сюжетно-рольові, дидактичні), дитяча мода, гумор, естетика, табування, філософія. Виявлено, що фольклор і дитяче словотворення різноманітно представлені у зазначених каналах: у розмовах між дітьми та батьками, у монологах і діалогах самих дітей-блогерів, які впливають на культуру дітей-глядачів. З'ясовано, що предметні, дидактичні, сюжетно-рольові ігри є основою більшості відео на популярних дитячих каналах. Зазначено, що такі компоненти субкультури, як мода, гумор, естетичні уявлення, табування й філософія імпліцитно закладені й трансплюються у дитячих відео на каналах YouTube. Висновки. Проаналізовано трансформацію компонентів дитячої субкультури: фольклору, ігор, моди, гумору, естетики, табування, філософії на YouTube-каналах для дітей в жанрах розпакування, музичних та «зроби сам». Визначено, що слово

і гра є базовими компонентами дитячої субкультури на YouTube-каналах, інші компоненти закладені імпліцитно.

■ **Ключові слова:** дитяча субкультура; канал YouTube; візуальна культура; аудіовізуальне мистецтво; розпакування; «зроби сам»; музичні канали; дитина; фольклор; гра

■ **Вступ**

Дослідження феномена субкультури дитинства у сучасній аудіовізуальній культурі є вельми актуальним, оскільки й об'єкт, і предмет є доволі «молодими»: саме поняття «дитинство» відкрито порівняно нещодавно, а візуальна культура поступово, але невпинно стає панівною формою культури на противагу вербально-текстовій культурі. За сучасних умов пандемії, періодичних локдаунів та вимушеної ізоляції вивчення онлайн-активностей і зокрема питань дитинства в аудіовізуальному мистецтві набуває особливого сенсу. В умовах мінливої дійсності субкультура дитинства та її трансформації в різноманітних жанрах медіакультури ще недостатньо вивчені, й потребують продовження досліджень.

Дослідження теми дитинства актуальне для сучасної України та є традиційно міждисциплінарним: його вивчають з погляду педагогіки, соціології, історії, антропології, психології та інших галузей знань. Так, у вітчизняному науковому дискурсі розумінню субкультури дитинства присвятили свої публікації Л. Варяниця (2006), яка вивчає її як фактор соціалізації молодшого школяра в навчально-виховному процесі; В. Сіткар (2013) досліджує дитячу субкультуру в контексті сучасної масової культури та взаємодії з медіа; Т. Гаєвська (2017) розглядає еволюцію дитинства під впливом соціокультурних процесів; О. Попович (2014) аналізує культуру дитинства як особливий соціокультурний мікрокосм; С. Лупаренко (2013) вивчає сучасну дитячу субкультуру як одне з джерел існування та розвитку світу дитинства; М. Скрипник (2018) досліджує евристичний потенціал концепцій дитинства для професійного розвитку педагога; Л. Осадча (2015) розглядає дитинство у контексті культурної антропології; Т. Жаровцева та Ф. Каразоглю (Геділ) (2018) аналізують медіакультуру батьків в умовах сучасного інформаційно-виховного простору.

Але, попри велику кількість публікацій, дитинство в аудіовізуальній культурі нині ще є недостатньо вивченим: практично немає досліджень контенту, що виробляється для дітей, дітьми або від імені дітей в сучасному медіапросторі, такі як YouTube-канали для дітей, дитячі блоги, сторінки дітей у соціальних мережах тощо.

Крізь культурологічну оптику можна розглядати репрезентацію образу дитини й дитинства в сучасній візуальній культурі. На нашу думку, наявний методологічний інструментарій культурології якнайкраще підходить для вивчення субкультури дитинства, оскільки наука також доволі «молода». Дитячі блоги становлять окремий культурологічний інтерес у зв'язку з їх зростаючою популярністю, але недостатньою науковою вивченістю.

Сучасні дослідники і дослідниці загалом одноставно висловлюються щодо негативного впливу мультимедійної культури, мережі Інтернет, ІТ-технологій на

дітей, дитячу субкультуру, взаємини з батьками. Наголошується на зникненні деяких шарів дитячої субкультури: традиційних народних ігор, фольклору та ін. У сучасному науковому дискурсі сформувалася традиція дослідження культури дитинства крізь амбівалентну призму бінарних опозицій «батьки» / «дитина», «культура, що творять діти» / «культура, що творять дітям», «світ дорослих» / «дитячий світ», «внутрішній дорослий» / «внутрішня дитина». Також часто висловлюється думка, що візуалізація культури полегшує доступ дітей до неї на противагу культурі текстовій.

■ **Мета статті**

Мета статті — проаналізувати трансформацію компонентів дитячої субкультури на YouTube-каналах для дітей. Дослідження ґрунтується на застосуванні наступного комплексу інструментів: феноменологічний підхід застосовано з метою розгляду субкультури дитинства як феномена культури та дитячих каналів YouTube як феномена сучасної аудіовізуальної культури; аксіологічний підхід використано для з'ясування змістового і ціннісного статусу дитячих каналів YouTube у сучасному аудіовізуальному мистецтві; ігрова теорія культури уможливила виявлення взаємозв'язків між грою та ігровими відео на YouTube; системний підхід допоміг вивчити дитячу субкультуру та канали YouTube як цілісні системи.

■ **Виклад матеріалу дослідження**

Вивчаючи канали на YouTube, по-перше, треба мати на увазі, що відео, де беруть участь діти до 13 років — один з найпопулярніших видів контенту на відеохостингу. Про це йдеться в дослідженні компанії «Pew Research Center», яка у межах «Тижня життя на популярних YouTube-каналах» проаналізувала приблизно 48,5 годин відео на понад 43 тис. каналів з найбільшою кількістю підписників. Відео з дітьми охоплювали всього 2 % від загального обсягу роликів, проте у них в середньому втричі більше переглядів. Дитячий контент, контент за участю дітей і відеоігри були одними з найбільш популярних жанрів відео (Kessel et al., 2019).

Сьогодні найпопулярнішими жанрами дитячих каналів на YouTube є: unpacking (розпакування), DIY (Do It Yourself, зроби сам), музичні канали, челенджі (виклики), пранки (розіграші). Два останніх більше стосуються підлітків, яких не завжди включають до категорії «діти». У нашому дослідженні ми зупинимося на каналах, орієнтованих на дошкільників та молодших школярів.

Жанр Unpacking (розпакування) зазвичай влаштований наступним чином: дитина (або діти) з матір'ю або батьком відкривають коробки (капсули та ін.), коментують побачене, демонструють іграшки і грають з ними. З погляду дорослої людини це може бути незрозумілим або не дуже цікавим, а от для дитячої субкультури тут визначними є ефекти гри і сюрпризу. Хоча всі ці відео очевидно спрямовані на рекламу товарів, діти можуть багаторазово переглядати їх суто для розваги.

Do It Yourself (зроби сам) — жанр відео, що користується популярністю і у дітей, і у дорослих. Маленьким глядачам пропонується зробити щось своїми ру-

ками — це можуть бути дитячі саморобки, присвячені визначним датам, святam, подарунки родині. Перегляд таких каналів сприяє спілкуванню й спільній творчості у родині, розвитку уяви і моторики у дітей. Крім того, таким чином можна залучити дітей до ознайомлення з народними художніми промислами України і створення нових виробів.

Музичні канали є незмінно привабливими для дитячої аудиторії. Тут є можливість послухати народні й розвиваючі пісні у виконанні професіоналів і аматорів, ознайомитися з нотною грамотою, навчитися співати самим, залучитися до творчого доробку країн і поколінь, і навіть вивчити іноземний алфавіт, а згодом і мову.

Сучасні дослідниці і дослідники виділяють наступні компоненти дитячої субкультури: фольклор, словесна творчість, правовий кодекс (правила, прийняті дитячою спільнотою), гумор (жарти, дражнилки, докучливі казки, анекдоти), дитяча магія (чаклунство, ворожба), дитяча філософія (міркування, роздуми про вічне), естетичні уявлення, табування, ігри (традиційні народні, рухливі, рольові, предметні, дидактичні, комп'ютерні), світ дитячої моди, мультимедійний простір (Лупаренко, 2013, с. 188; Варяниця, 2006, с. 10). Розглянемо трансформацію цих субкультурних компонентів у сучасній аудіовізуальній культурі на прикладі дитячих каналів на YouTube.

Фольклор, дитяча словесна творчість різноаспектно представлені у різних жанрах дитячих каналів YouTube. Джерело дитячого фольклору ми можемо зустріти, по-перше, на музичних каналах YouTube для дітей. Окрім того, важливо, що діти-глядачі слухають і копіюють мову дітей-блогерів. Також у розмовах батьків і дітей при розпакуванні ми можемо почути прислів'я, приказки, діалект, сленг, топоніми (наприклад, поїзд «Lego», що за сюжетом гри прямує з Одеси до Івано-Франківська). Діалоги між батьками і дітьми — прекрасне джерело пізнання взаємин поколінь.

Ігри є невід'ємною складовою дитячої субкультури і представлені так чи інакше у всіх жанрах дитячих каналів на YouTube. Гра, по суті, є основною діяльністю дошкільника. Найбільшу можливість для презентації мають предметні ігри: маленьких глядачів захоплює сам процес споглядання за процесом гри на відео, а згодом і повторення її.

Дидактичні ігри є логічним продовженням перегляду каналів жанрів DIY та музичних. Завдяки перегляду каналів цих жанрів діти можуть граючи навчитися співати й майструвати, а зовсім маленькі глядачі можуть вивчити кольори, форми, властивості предметів.

Рольові або сюжетно-рольові ігри демонструються нам самими блогерами при розпакуванні іграшок і подальшій взаємодії з ними. Наприклад, діти можуть уявляти себе представниками різних професій: лікарями, пожежниками, поліцейськими тощо. Формування вміння діяти відповідно до запропонованого сценарію. Також діти можуть розігрувати певний сюжет, виготовляти предмети для своїх ігор, грати на музичних інструментах.

Звичайно, ми не можемо порівнювати побачене на YouTube з традиційними народними й рухливими іграми та спілкуванням з однолітками. Але, не розуміючи специфіки роботи медіа, діти-глядачі можуть «грати» з дітьми-блогерами,

демонструвати їм свої іграшки, грати в блогерів. Комп'ютерні ігри з коментарями до них складають велику частину відео на YouTube, але вони більш орієнтовані на підлітків та дорослих.

Дитяча мода як складова субкультури імпліцитно закладена у жанрах дитячих відео на YouTube. Ми можемо не тільки бачити, як одягнені діти, а і їх зачіски, аксесуари тощо. Також зазначимо, що існує певна мода на іграшки. Нерідко відео знімаються безпосередньо вдома у блогерів, а отже, ми можемо бачити, як обставлені дитячі кімнати: меблі, способи зберігання іграшок та інші деталі інтер'єрів.

Гумор також закладений у самому жанрі дитячих відео, адже він є важливою складовою становлення особистості. Ми можемо побачити, наприклад, як діти піддражнюють один одного, жартують, або вписують в канву оповіді смішні історії, розповідають анекдоти.

Естетичні уявлення дітей ми можемо зрозуміти з їх висловів щодо того, що відбувається на відео. Так, оцінка може стосуватися того, що діти розпакували, саморобок, пісень та ін. Маленькі блогери безпосередньо виражають своє розуміння прекрасного, батьки також коментують процес.

Дитяче табування (розуміння меж того, що категорично не можна робити) теж відображається у контенті дитячих каналів. Це може бути табування особистих імен, наділення прізвиськами, міркування про те, що можна, і що не можна. Транслювати табу на відео можуть і залучені дорослі (наприклад, техніка безпеки при виробництві саморобок).

Дитяча філософія (роздуми про буття, про вічне, про світовий устрій) найкраще відкривається у монологах дітей, діалогах один з одним або з батьками. В процесі ігрових відео можуть порушувати важливі філософські питання. А естетичні уявлення і табу є двома полюсами дитячого світу — прекрасне і заборонене. Табування, філософські та естетичні уявлення дітей-блогерів впливають на культуру дітей-глядачів.

Такі компоненти дитячої субкультури, як правовий кодекс та магія складніші для виявлення при перегляді дитячих каналів на YouTube, адже найкраще вони розгортаються у безпосередньо дитячому спілкуванні. Правила, заведені дитячою спільнотою, чаклунство, ворожба зазвичай виникають і транслюються у процесі комунікації.

Висновки

Отже, ми проаналізували трансформацію наступних компонентів дитячої субкультури на YouTube-каналах: фольклор, ігри, мода, гумор, естетика, табу, філософія. Ігри та слова є основою сюжетів відео. Виявлено, що більшість компонентів субкультури дитинства імпліцитно закладені й транслюються у таких популярних жанрах відео для дітей як розпакування, «зроби сам», музичні канали.

Перспективи подальших розвідок: етичні питання реклами для дітей на каналах YouTube; трансформація дитячого правового кодексу та дитячих магічних уявлень у сучасній медіакulturі; місце дитячої художньої творчості у структурі аудіовізуального мистецтва.

Список використаних джерел

- Варяниця, Л. О. (2006). *Дитяча субкультура як фактор соціалізації молодшого школяра в навчально-виховному процесі* [Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук, Луганський національний педагогічний університет ім. Тараса Шевченка].
- Гаєвська, Т. І. (2017). Еволюція дитинства під впливом соціокультурних процесів. *Культурологічна думка*, 12, 105–112.
- Жаровцева, Т., & Каразоглю (Геділ), Ф. (2018). Медіа-культура батьків в умовах сучасного інформаційно-виховного простору. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 1(60), 69–72.
- Лупаренко, С. Є. (2013). Сучасна дитяча субкультура як одне з джерел існування та розвитку світу дитинства. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 13, 187–192.
- Осадча, Л. (2015). Дитинство та життєвий стиль у контексті методологічних здобутків культурної антропології. *Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія*, 754/755, 258–264.
- Попович, О. В. (2014). Культура дитинства як особливий соціокультурний мікрокосм. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 1(73), 33–38.
- Сіткар, В. І. (2013). Субкультура дитинства в контексті сучасної масової культури та взаємодії з медіа. *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*, 3, 189–194.
- Скрипник, М. І. (2018). Евристичний потенціал концепцій дитинства для професійного розвитку педагога. В В. В. Сидоренко, & Я. Л. Швень (Ред.), *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології*, Матеріали III Всеукраїнської Інтернет-конференції (Ч. 1, с. 129–135). Агроосвіта.
- Kessel, van P., Toor, S. & Smith, A. (2019, Juli 25). *Children's content, content featuring children and video games were among the most-viewed video genres*. <https://cutt.ly/bbTbJTg>

References

- Haievska, T. I. (2017). *Evolutsiia dytynstva pid vplyvom sotsiokulturnykh protsesiv* [Evolution of childhood under the influence of the socio-cultural processes]. *The Culturology Ideas*, 12, 105–112 [in Ukrainian].
- Kessel, van P., Toor, S., & Smith, A. (2019, Juli 25). *Children's content, content featuring children and video games were among the most-viewed video genres*. <https://cutt.ly/bbTbJTg> [in English].
- Luparenko, S. Ye. (2013). *Suchasna dytiacha subkultura yak odne z dzherel isnuvannia ta rozvytku svitu dytynstva* [Modern children's subculture as one of the sources of existence and development of the world of childhood]. *Pedagogical Education: Theory and Practice*, 13, 187–192 [in Ukrainian].
- Osadcha, L. (2015). *Dytynstvo ta zhyttieviy styl u konteksti metodolohichnykh zdobutkiv kulturnoi antropologii* [Childhood and the Style of Life in the Context of Methodological Achievements of the Cultural Anthropology]. *Naukovyi Visnyk Chernivetskooho Universytetu. Filosofia*, 754/755, 258–264 [in Ukrainian].

- Popovych, O. V. (2014). Kultura dytynstva yak osoblyvyi sotsiokulturnyi mikrokosm [The Culture of Childhood as the Special Social and Cultural Microcosm]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal*, 1, 33–38 [in Ukrainian].
- Sitkar, V. I. (2013). Subkultura dytynstva v konteksti suchasnoi masovoi kultury ta vzaiemodii z media [Childhood subculture in the context of modern mass culture and interact with media]. *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*, 3, 189–194 [in Ukrainian].
- Skrypnyk, M. I. (2018). Evrystychnyi potentsial kontseptsii dytynstva dlia profesiinoho rozvytku pedahoha [Heuristic potential of childhood concepts for professional development of a teacher]. In V. V. Sydorenko, & Ya. L. Shven (Eds.), *Profesiyni rozvytok fakhivtsiv u systemi osvity doroslykh: istoriia, teoriia, tekhnolohii [Professional Development of Specialists in the System of Adult Education: History, Theory, Technologies]*, Proceedings of the III All-Ukrainian Internet Conference (Pt. 1, pp. 129–135). Ahroosvita [in Ukrainian].
- Variantsia, L. O. (2006). *Dytiacha subkultura yak faktor sotsializatsii molodshoho shkoliara v navchalno-vykhovnomu protsesi [Children subculture as a factor of socialization of primary school pupils in the process of learning and rearing]*. [Abstract of PhD Dissertation, Luhansk National Pedagogical University named after Taras Shevchenko] [in Ukrainian].
- Zharovtseva, T., & Karazohliu (Hedil), F. (2018). Media-kultura batkiv v umovakh suchasnoho informatsiino-vykhovnoho prostoru [Media culture of parents in the conditions of modern information and educational space]. *Scientific Bulletin of V. O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University. Pedagogical Sciences*, 1(60), 69–72 [in Ukrainian].

TRANSFORMATION OF THE CHILDREN'S SUBCULTURE COMPONENTS ON YOUTUBE CHANNELS

Nadiia Bedrina

PhD in Cultural Studies,

ORCID: 0000-0002-8236-9463, e-mail: nadiia.bedrina@gmail.com,

Kharkiv State Academy of Design and Arts,

Kharkiv, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to analyse the transformation of components of the children's subculture on YouTube channels for kids. The research methodology is based on the following approaches: the phenomenological approach was applied to consider the subculture of childhood as a phenomenon of culture and children's YouTube channels as a phenomenon of modern audiovisual culture; the axiological approach was used to find out the content and value status of children's YouTube channels in contemporary audiovisual art; the game theory of culture made it possible to identify the relationship between the game and game videos on YouTube; the systematic approach helped to study children's subculture and YouTube channels as integral systems. Scientific novelty. The article highlights the most popular genres

of children's channels: unpacking, Do It Yourself (DIY) and music channels. The transformation of such components of children's subculture as folklore (verbal creativity), games (subject, story-based role-playing, didactic), children's fashion, humour, aesthetics, taboo, philosophy are analysed. The article reveals that these channels present folklore and children's word formation in a variety of ways: in conversations between children and parents, in monologues and dialogues of children-bloggers, which influence the culture of children-viewers. The article shows that subject-based, didactic, story-based role-playing games are the basis of most videos on popular children's channels. It is noted that such components of the subculture as fashion, humour, aesthetic ideas, taboos and philosophy are implicitly embedded and broadcast in children's videos on YouTube channels. Conclusions. The author of the article has studied the transformation of components of the children's subculture: folklore, games, fashion, humour, aesthetics, taboo, philosophy on YouTube channels for children in the genres of unpacking, music and Do It Yourself. It has been determined that word and game are the basic components of the children's subculture on YouTube channels, while other components are implicit.

■ **Keywords:** children's subculture; YouTube channel; visual culture; audiovisual art; unpacking; Do It Yourself; music channels; child; folklore; game

■ ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМПОНЕНТІВ ДІТЬОЇ СУБКУЛЬТУРИ НА YOUTUBE-КАНАЛАХ

■ **Бедрина Надежда Сергеевна**

■ *Кандидат культурології,
ORCID: 0000-0002-8236-9463, e-mail: nadiia.bedrina@gmail.com,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв,
Харків, Україна*

■ Аннотация

Цель статьи — проанализировать трансформацию компонентов детской субкультуры на YouTube-каналах для детей. Методология исследования базируется на применении следующего комплекса инструментов: феноменологический подход применен с целью рассмотрения субкультуры детства как феномена культуры и детских каналов YouTube как феномена современной визуальной культуры; аксиологический подход использован для выяснения смыслового и ценностного статуса детских каналов YouTube в современном аудиовизуальном искусстве; игровая теория культуры позволила выявить взаимосвязи между игрой и игровыми видео на YouTube; системный подход помог изучить детскую субкультуру и каналы YouTube как целостные системы. Научная новизна. Выделены популярные жанры детских каналов: распаковка (unpacking), «сделай сам» (DIY или Do It Yourself) и музыкальные каналы. Проанализирована трансформация таких компонентов детской субкультуры как фольклор (словесное творчество), игры (предметные, сюжетно-ролевые, дидактические), детская мода, юмор, эстетика, табуирование, философия. Выявлено, что фольклор и детское словообразование разнообразно представлены

в указанных каналах: в разговорах между детьми и родителями, в монологах и диалогах самих детей-блогеров, и влияют на культуру детей-зрителей. Выяснено, что предметные, дидактические, сюжетно-ролевые игры являются основой большинства видео на популярных детских каналах. Указано, что такие компоненты субкультуры, как мода, юмор, эстетические представления, табуирование и философия имплицитно заложены и транслируются в детских видео на каналах YouTube. Выводы. Проанализирована трансформация компонентов детской субкультуры: фольклора, игр, моды, юмора, эстетики, табуирования, философии на YouTube-каналах для детей в жанрах распаковки, музыкальных и «сделай сам». Определено, что слово и игра являются базовыми компонентами детской субкультуры на YouTube-каналах, другие компоненты заложены имплицитно.

■ **Ключевые слова:** детская субкультура; канал YouTube; визуальная культура; аудиовизуальное искусство; распаковка; «сделай сам»; музыкальные каналы; ребенок; фольклор; игра